

Grietje op 't Honings-arf – J.J. Cremer

Handschrift gedateerd Den Haag, 29 mei - 19 september 1863. Fol. 2-26: oorspronkelijke handschrift. Fol. 28-58: afschrift 'voor de voordracht' v; Het oorspronkelijke handschrift is gedateerd 29 mei-15 juli 1863, het afschrift 21 juli-19 september 1863; Alleen het oorspronkelijke handschrift is gelokaliseerd. Handschrift in de Koninklijke bibliotheek. 58 fol.

Handschrift: Gretchen vom Koniggute. [Gedateerd tussen ca. 1842 en 1880]. Uit: Stukken van of met betrekking tot J.J. Cremer ; nr. 12. Anonieme vertaling van Grietje op 't Honingsarf. Over-Betuwsche vertelling (1863); vgl. 134 B 11 / 53. Met correcties door de auteur. 39 fol.
Aanvraagnummer: KW 134 B 11 / 106. Alleen op microfilm raadpleegbaar. Aanvraagnummer: KW CREM 10.

Speciale druk: Grietje op 't Hönings-arf : ter voordracht gewijzigd door J.J. Cremer. [S.l. : Giunta d'Albani], 1879. Opl. van 3 ex. 71 p.

1e druk in: Distels in 't weiland : Over-Betuwsche vertellingen. Leiden : A.W. Sijthoff, 1865. Bevat : Grietje op 't Hönings-arf.

2e druk in: Nieuwe Over-Betuwsche vertellingen. Leiden: A.W. Sijthoff, 1867. p. 1-44.

3e druk in: In de Betuwe : licht en schaduw. - Leiden : A.W. Sijthoff, z. j. (ca. 1868). 57 p.

4e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden : A.W. Sijthoff, [1870]. Grietje op 't Hönings-arf, p. 1-44. en 't Kriekende kriekske

5e druk: Grietje op 't Honings-arf : Overbetuwsche vertelling. Leiden : A.W. Sijthoff, [1873]. 4e druk. 57 p. Algemeene bibliotheek, no. 56.

6e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden : A.W. Sijthoff, 1877. Grietje op 't Hönings-arf, p. 1-44. (met 8 andere novellen uitgegeven)

7e druk: Grietje op 't Hoenings-arf : ter voordracht gewijzigd J.J. Cremer. - [S.l. : s.n.], 1879 ([S.l. : Giunta d'Albani]). - 71 p. ; 25 cm Opl. van 3 ex.

8e druk in: Overbetuwsche novellen. Amsterdam : Gebr. Koster, [1880]. p. 1-44. (samen met 't kriekend kriekske).

9e druk in: Overbetuwsche novellen. Romantische werken, deel 12. Amsterdam : D. Noothoven van Goor, 1881. p. 205-240

10e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden : A.W. Sijthoff, ca. 1881. 7^e druk. p. 191-223. Vijftigcents-editie, no. 18.

11e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden : A.W. Sijthoff, ca. 1900. 9e druk. p. 191-223. Vijftigcents-editie, no. 18.

12e druk in: Overbetuwsche novellen. Leiden : A.W. Sijthoff, ca. 1905. 10e druk. p. 191-223. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

13e druk in: Leidsche herdrukken. Leiden : A. W. Sijthoff, 1905. Leidsche herdrukken, no. 4: Grietje op 't Heuningsarf - Bella Roel.

14e druk in: Grietje op 't Heuningsarf enz. elf novellen. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [1909]. 33 p. Bibliotheek voor het Nederlandsche volk. Deel 1. (nieuwe uitgave van de Leidsche herdrukken).

15e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriekske [...et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij., ca. 1920. 11e druk. p. 191-223.

16e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriekske [...et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitgeverij, ca. 1935. 12e druk. Romantische werken. p. 191-223.

17e druk in: Overbetuwsche novellen: 't kriegende kriekske [et al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitgeverij n.v., [1940]. 13e druk. 365 p.

18e druk in: Schoeffele ien de hof : Betuwsche vertellingen. Nijmegen : Drukkerij Trio, 1980. p. 65-94. Bewerkt door Thijs van Woerkom.

19e druk in: Distels in 't weiland : Over-Betuwsche vertellingen ... [ingeleid door H.J. Eijssens. 's-Gravenhage : Kruseman's uitgeversmaatschappij b.v., [1980]. p. 1-36. Met afb. Fotografische herdruk van de uitgave uit 1865.

Vertaling in het Duits:

Gretchen auf dem Königserbe : eine holländische Dorfgeschichte. J J Cremer; Leo van Heemstede, pseud. van Leo Tepe. Aachen : Tepe, 1875. Katholische Unterhaltungsbibliothek, Bd.5:[3]. p. 117-195.

Gretchen von Hönigshofe. In: Holländische Novellen : nach dem Niederländischen von W. Lange, Fr. Schnettler und A. Steinbach. Leipzig: Druck und Verlag von Philipp Reclam jun, [1880]. p. 351-400.

Leydse Courant, 2 december 1863:

VOORLEZING

van den Heer J. J. **CREMER** van 's Hage,

op **Vrijdag** 4 December, des avonds te half 8 ure,
in de ZAAL, Noordeinde.

Onderwerp: *Grietje op 't Höningsarf, onuitgegeven Over-Betuwsche vertelling.*

Lijsten worden aan de huizen ter intekening aangeboden. Toegang-
kaarten á f 1.50, zullen des avonds nog aan de Zaal te bekomen zijn, zoover
de ruimte toelaat, en voorts bij VAN STADE, Bode der Bewaarschool in de
Groenesteg.

23 december 1863:

zaak conclusie nemen.

Dat Cremer zich in eene populariteit verheugen mag, gelijk slechts aan weinige schrijvers en sprekers te beurt valt, daarvan leverde de talrijke schare, die zich in den avond van gister in *Diligentiâ* schier verdrong, weder een nieuw en schitterend bewijs. En wie zou ook niet gaarne den man zien optreden, wiens uitnemende gaven door een ieder om 't zeerst worden gehuldigd? Mogen er ook al gevonden worden, die Cremer meer als spreker dan als schrijver vereeren, en van oordeel zijn, dat zijn opgang zich meer nog uit de levende stem dan uit 't geschreven woord laat verklaren, wij zijn er ten volle van overtuigd, dat de openbare meening zich aan die kritiek niet aansluit, maar den novellist niet minder dan den spreker in hem liefheeft. Een enkele blik op de hoorderessen en hoorders gerigt, die zich op de noodiging van 't bestuur van *Oefening kweekt kennis* in zijn vergaderzaal hadden vereenigd, was dan ook voldoende om u te doen gevoelen, met welk eene belangstelling door hen eene nieuwe proeve van Cremer's talent werd verbeid. En wat zou men liever van hem hooren dan eene Betuwsche novelle, waarbij men reeds vóóraf kan berekenen, van ook op de voordragt van dat eigenaardig accent van dien landstreek, zoo als hij dat alleen weet weder te geven, te worden vergast? Die hoop zag zich, zeker tot aller vreugde, verrassend vervuld. Eene nog onuitgegevene Betuwsche novelle: *Grietje op 't Höningsarsf*, droeg spreker ons voor. Ligt de kracht van Cremer ook in het uitwerken der details zijner vertellingen, is al elke hoofd-intrigue tevens met talent uitgedacht, wij zien toch af van de taak, onzen lezers in 't breede gang en inhoud dezer novelle te schetsen, omdat zij o. i. voor geene fragmentarische mededeeling vatbaar is.

Spreker verhaalt ons de geschiedenis van een jeugdig landmeisje, dat, genaderd aan een keerpunt van haar leven, waar haar de liefelijkste toekomst aan de zijde van den man harer keuze tegenlicht, door de sombere stervens-profetie van een waarzegster, uit wraak tot haar gerigt, wordt beangst en gaat kwijnen, maar later, door een zamenloop van omstandigheden, weder in de armen van haren beminde gevoerd, door hem van haar bijgeloof wordt genezen en in het geloof aan eene allesbesturende Voorzienigheid bevestigd, en van toen zich weder bemind, gehuwd en gelukkig ziet. Werd haar karakter ons verdienstelijk gemaald, dat van haren oom Jan en hare tante Sanne, de eerste als type van echt boersche goedigheid en de laatste als beeld der gemankeerde trouwlustigheid, die zelfs op vijftigjarigen leeftijd nog van huwen kan droomen, zagen wij ons uitnemend geteekend, terwijl de figuur van Peter, Grietje's verloofde, ons om zijne frischheid en helderheid van kleur bijzonder aantrok. Ook aan de neveu-figuren heeft de schrijver veel zorg besteed; terwijl men in het geheel vele vonken van Cremer's eigenaardig kunstvuur zag gloren. Men kan spreker daarenboven den lof niet onthouden, van op bijzondere, maar daarom niet minder begaafde wijze, tegen 't bijgeloof, dat vooral onder onze landlieden nog maar al te veel wordt gevonden, te hebben gemoraliseerd. Deze novelle was een preek, al eindigde zij niet met het bekende en plechtige slotwoord, en al verlieten de hoorders hier niet in stilte, maar hoorbaar toejuichende het gebouw.

Cremer zal 't zeker niet noodig hebben, het ook nog van ons te hooren, dat men in *Oefening* nog vaak zijne voordragten hoopt te genieten en dat men hem ook dáár immer met blijdschap op den kathedder begroet.

Holland; — n.º 855. Jac. Hazenberg Gz. te Leyden, eene schilderij van mej. A. H. Ahrendsen, voorstellende vruchten; — n.º 1817. J. H. en G. van Heteren te Amsterdam, eene schilderij, voorstellende een wintergezicht; — n.º 2371. P. M. Bazendijk te Rotterdam, eene schilderij van Roosdorp, voorstellende een stadsgezicht; — n.º 505. Jhr. J. Speelman te 's Hage, eene schilderij van J. J. Destrée, voorstellende een riviertje bij maanlicht; — n.º 1543. C. J. van Leeuwen te Woerden, eene schilderij van M. van Baden, voorstellende een dorpsgezicht; — n.º 2326. T. D. H. Pull te Apeldoorn, eene schilderij van P. F. van Wijngaerd, voorstellende de Wijnproevers; — n.º 76. De Postdirecteur te Delft, eene schilderij van J. J. **Cremer**, voorstellende Grietje op 't Hönigsarf; — n.º 899. D. J. Couvée te Leyden, eene schilderij van J. G. Smits, voorstellende hout-

Arnhemsche courant, 3 februari 1866:

De uitslag van de verloting van kunstwerken, aangekocht voor den zevenden jaargang der tweede serie van de *Kunstkeronijk*, uitgegeven bij den heer A. W. Sijthoff te Leyden, is, dat de voorname prijzen zijn ten deel gevallen als volgt: no. 2703, gebr. van der Hoek te Leyden, een zilveren thee- en koffijservies, uit de koninklijke nederlandsche fabriek van gouden- en zilveren werken van J. M. van Kempen te Voorschoten; — no. 72 J. van Egmond Jr. te Arnhem, eene pianino met beeldhouw- werk, uit de fabriek van B. Schmitz te Rotterdam; — no. 535 W. P. van Stockum te 's Hage, eene schilderij van J. M. Schmidt Crans, voorstel- lende Ada van Holland; — no. 855 Jac. Hazen- berg Gz. te Leyden, eene schilderij van mej. A. H. Ahrendsen, voorstellende vruchten; — no. 1817 J. H. en G. van Heteren te Amsterdam, eene schil- derij, voorstellende een wintergezicht; — no. 2371 P. M. Bazendijk te Rotterdam, eene schilderij van Roosdorp, voorstellende een stadsgezicht; — no. 505 jhr. J. Speelman te 's Hage, eene schilderij van J. J. Destrée, voorstellende een riviertje bij maanlicht; — no. 1543 C. J. van Leeuwen te Woerden, eene schilderij van M. van Baden, voor- stellende een dorpsgezicht; — no. 2326 T. D. H. Pull te Apeldoorn, eene schilderij van P. F. van Wijngaerd, voorstellende de wijnproevers; — no. 76 de Postdirecteur te Delft, eene schilderij van J. J. **Cremer**, voorstellende Grietje op 't Hönigs- arf; — no. 899 D. J. Couvée te Leyden, eene schilderij van J. G. Smits, voorstellende hout- sprokkelaars; — no. 2478 W. F. Dannenfelser te Utrecht, eene schilderij van J. H. Weissenbruch,

Afb.2 uit 1865.

De opregte Haarlemsche courant, 21 maart 1868:

GRIETJE OP 'T HONINGS-ARF

OVERBETUWSCHE VERTELLING

DOOR

J. J. CREMER

VIERDE DRUK

TE LEIDEN, BIJ A. W. SIJTHOFF.

Zutphensche courant, 1 maart 1880:

— Wij vernemen, dat de heer J. J. Cremer een zijner novellen, »Grietje op 't Hönigsarf'', alhier zal voordragen op Donderdag 11 Maart a.s.

Brinkman 1901-1910:

— voor het Nederlandsche volk. [Nieuwe uitg. van Leidsche herdrukken]. Leiden, A. W. Sijthoff's Uitgevers-maatschappij. 1909. 10 dln. kl. 8o. geb. f 5.—; afz. dln geb. à f 0.60.

Deel I. J. J. Cremer, Grietje op 't Heuningsarf enz. 11 novellen.

Deel II. J. J. Cremer, 't Pauweveerke enz. 10 novellen.

Deel III. J. J. Cremer, De Betuwsche neef enz. 8 novellen.

www.jacobcremer.nl

laatst bijgewerkt: 11 januari 2022.